Практыкаванні для адпрацоўкі навыку правапісу вялікай літары

1. Якія імёны дзяўчынак «схаваліся» ў слове ***Паліна***? Запішыце іх у алфавітным парадку. *(Аліна, Іна, Ліна, Паліна.)*

2. Колькі імён хлопчыкаў і дзяўчынак схавалася ў слове ***Яніна***? Запішыце імёны ў алфавітным парадку. *(Імёны хлопчыкаў: Ян. Імёны дзяўчынак: Іна, Ніна, Яніна. Іна, Ніна, Ян, Яніна.)*

3. Прачытайце словы. Запішыце імёны, якія «схаваліся» ў словах?

Зеляніна, антонаўка, бяроза, таполя, яліна, тканіна.

У якіх словах «схавалася» некалькі імён?

4. Запішы імёны, якімі можна назваць як хлопчыкаў, так і дзяўчынак.

Напрыклад: Саша.

(Жэня, Слава, Вася.)

5. Разгадайце рэбусы. Запішыце словы. Растлумачце іх правапіс.

$\frac{\textbf{ця}}{\textbf{с}}$ $\frac{\textbf{р}}{\textbf{за}}$

(Насця, Назар)

6. Прачытайце. Адкажыце на пытанне, якое змешчана ў вершы.

Дзе Оля?
Алеся — у лесе,
Люся — у лузе,
Поля — у полі,
Каця — у хаце,
Надзя — у садзе,
Там — і Ядзя.
А дзе Оля,
Калі Поля
Разам з Оляй?

А. Зэкаў.

Запішыце імёны дзяўчынак у алфавітным парадку. Падкрэсліце вялікую літару.

7. Прачытайце скорагаворку. Навучыцеся правільна яе вымаўляць.

Растлумачце напісанне вялікай літары ў словах.

Ліда і Люба
Ліда ў Любані жыве.
Люба ажно ў Лідзе.
Піша Ліда Любе.
Піша Люба Лідзе.

Н. Сторажава.

Выпішыце назвы гарадоў і імёны дзяўчынак.

8. Прачытайце верш. Палічыце, колькі ўсяго дзяўчынак.

Наш дом
Жывуць у доме нашым
Дзве Тамары, дзве Наташы,
Тры Алінкі і Галінка,
Таня, Надзя і Марынка,
Люда, Оля, Іра, Саша —
І зусім няма Янінак...
Колькі ў доме нашым
Усяго дзяўчынак?

А. Зэкаў.

Выпішыце імёны дзяўчынак у алфавітным парадку. Падкрэсліце вялікую літару.

9. Прачытайце лічылку. Растлумачце правапіс вялікай літары ў словах. Запішыце імёны ў алфавітным парадку.

Сядзелі на ганку
Іра, Даша, Янка,
Люда, Дзіма, Коля,
Надзя, Зіна, Оля,
Косця, Пеця, Саша,
Толя, Юра, Маша,
Галя, Вера, Клім...
Ты ідзеш за ім?

А. Зэкаў.

10. Прачытайце верш. Хто еў ірыскі? Колькі дзяцей было ўсяго? Выпішыце імёны дзяцей. Падкрэсліце вялікую літару.

Каля горкі
Два Рыгоркі,
Дзве Марынкі,
Дзве Ірынкі,
Два Барыскі,
Дзве Ларыскі
Елі смачныя ірыскі.

А. Дзеружынскі.

11. Прачытайце скорагаворку. Навучыцеся правільна яе вымаўляць.

Сеня сена косіць,
Сева сена носіць...
Носіць сена Сева,
Косіць сена Сеня.

У. Мацвеенка.

Назавіце пары слоў, якія адрозніваюцца адным гукам. Запішыце гэтыя словы. Якія словы трэба запісаць з вялікай літары? Чаму?

12. Прачытайце і адгадайце загадкі. Запішыце словы-адгадкі. Растлумачце іх правапіс.

З ***л*** — імя дзяўчыны
І рака таксама.
З ***в*** — сталіцай слыннай
У Еўропе стану. *(Лена — Вена.)*

М. Пазнякоў.

Сталіца роднай Беларусі,
Але адразу назавуся
Палескім горадам табе,
Калі заменіш ***М*** на ***П***. *(Мінск — Пінск.)*

У. Мазго.

13. Прачытайце. Выпішыце з верша назвы гарадоў. Падкрэсліце вялікую літару.

Лепшы ў свеце для Барыса
Горад з назваю Барысаў.
Вельмі любяць, уявіце,
Ліду — Ліда, Віцебск — Віця,
Слава — Слаўгарад.
А Люба для сябе адкрыла Любань.

У. Мазго.

14. Прачытайце лічылкі. Якую добрую справу зрабілі дзеці? Чаму неабходна [illegible]

Пасадзілі сад
Коля, Галя, Клім, Рыгорка,
Валя, Міша і Ягорка
Ад аўторка да аўторка
Шчыравалі ля пагорка:
Пасадзілі дзеці сад —
Кожны добрай справе рад.
М. Пазнякоў.

Хто будзе памагаць?
Міша, Вова, Галя, Надзя
Грады ўскопваюць у садзе.
Садзяць дрэўцы і кусты,
Памагаць ім
Будзеш ты!
М. Пазнякоў.

Спішыце другую лічылку. Падкрэсліце вялікую літару ў імёнах дзяцей.

15. Прачытайце і адгадайце загадку. Запішыце словы-адгадкі. Растлумачце напісанне вялікай літары ў адной з адгадак.

Яна сакрэт цікавы мае,
Чым возьмеш больш —
Тым большай стане.
А ў назве перастаў склады —
Імя жаночае тады. *(яма — Мая.)*
У. Мацвеенка.

16. Прачытайце і адгадайце загадку. Запішыце словы-адгадкі. Якое слова-адгадку неабходна напісаць з вялікай літары. Чаму?

Ён любіць горы, стромы і цясніны.
З іх без развагі рушыць у палёт,
Але ўвага: вось імя дзяўчыны,
Толькі прачытай наадварот. *(арол — Лора.)*
У. Мацвеенка.

17. Прачытайце верш. Пра каго ў ім расказваецца? Што дае людзям карова?

Карова
— Ты куды ідзеш, **(Р/р)агуля**?
— На мурожны луг іду я,
Траўкі ўволю наскубуся,
Дасць вады рака,
А пад вечар я вярнуся,
Прынясу вам малака.
М. Пазнякоў.

Спішыце першы сказ. Растлумачце, з якой літары трэба напісаць выдзеленае слова.

18. Прачытайце. Растлумачце, з якой літары трэба напісаць выдзеленае слова. Спішыце.

Спіць даўно ***(Д/д)ружок***
У будцы пад акном,
І паснулі ў норцы
Мышкі моцным сном.
М. Пазнякоў.

Калі слова ***дружок*** трэба напісаць з маленькай літары? Прывядзіце прыклад.

19. Прачытайце. Ці здагадаліся вы, хто з'еў мандарыны?

Растлумачце правапіс вялікай літары ў выдзеленых словах.

Дзе мандарыны?
— Не хапае мандарынаў, —
Кажа вечарам **Дарына**. —
І куды раптоўна зніклі?
Апусціла вочы **Шурка**:
— Іх, напэўна, з'ела **Мурка**.
М. Пазнякоў.

Дапоўніце сказы словамі з верша:
Дзяўчынкі ________, ________.
Кошка _______.

20. Прачытайце скорагаворкі. Навучыцеся правільна іх вымаўляць.

Растлумачце, якія літары трэба ўставіць у словы.

У (С/с)оні і (С/са)ні (С/с)анкі беглі (С/с)амі.
Укусіла (А/а)са (А/а)сю.
А. Клышка.

Запішыце па памяці першую скорагаворку.

21. Дапоўніце сказы клічкамі жывёл. Запішыце.

Мышэй ловіць кот _______.
Хату сцеражэ сабака_______.
У хляве мычыць карова ________.
У майго дзядулі прыгожы конь _________.

22. Прачытайце скорагаворку. Навучыцеся хутка і правільна вымаўляць яе.

Міла і мыла
Гаварыла (М/м)іла (М/м)іла,
Што пра мыла — не забыла.
Ды свайго сабачку (М/м)ілу
Мыла (М/м)іла ўсё ж без мыла.
К. Жук.

Спішыце. Устаўце патрэбныя літары. Растлумачце іх правапіс.

23. Прачытайце каламбур. Растлумачце, якія літары трэба ўставіць у словы. Спішыце.

Працавітая Марынка
Гаварыў дзед (П/по)лі,
Што Марынка ў (П/п)олі.
Разам з маці (П/п)оле
Калгаснае (П/п)оле.
У. Мацвеенка.

Што робіць Марынка? Раскажыце, як вы дапамагаеце бацькам.

24. Прачытайце. Пры спісванні ўстаўце ў словы патрэбныя літары. Растлумачце іх правапіс.

Быў у цырку ўчора (Л/л)еў,
Спадабаўся хлопцу
На арэне (Л/л)еў.
Для сястрычкі (П/п)олі
Васількоў букецік
Я нарваў ў (П/п)олі.
Малайчына (С/с)лава —
Вучыцца выдатна,
Будзе ў яго (С/с)лава.
Вова — з (М/м)агілёва,
А суседка (Р/р)ыма
Прыляцела з (Р/р)ыма.
Любіць спорт (Н/н)адзея,
Чэмпіёнкай стаць —
У яе (Н/н)адзея.
М. Пазнякоў.

25. Прачытайце. Спішыце. Устаўце ў словы патрэбныя літары. Растлумачце іх правапіс.

— Добры дзень! —
Сказала (М/м)іла
І ўсміхнулася нам (М/м)іла.

26. Прачытайце скорагаворку. Навучыцеся хутка яе вымаўляць.

Згатавала Саша кашу для Машы.
Маша Сашы ўдзячная, каша ў Сашы смачная.

М. Пазнякоў.

Растлумачце напісанне вялікай літары ў словах. Назавіце словы, якія адрозніваюцца адным гукам. Запішыце гэтыя словы.

27. Прачытайце сказы. Растлумачце, з якой літары трэба напісаць выдзеленыя словы. Спішыце.

1) Мне падарылі новы ***(Т/т)анк***. Максім ***(Т/т)анк*** — беларускі паэт.

2) На зімовых канікулах мы паедзем у ***(Г/г)оркі*** да бабулі. Прыемна зімой з'ехаць з ***(Г/г)оркі***.

3) У мяне заставалася ***(Н/н)адзея*** на дапамогу сяброў. Нашу настаўніцу завуць ***(Н/н)адзея*** Мікалаеўна.

4) Матуля ***(К/к)упала*** браціка. Янка ***(К/к)упала*** — выдатны паэт Беларусі.

28. Прачытайце. Пры спісванні дапоўніце сказы імёнамі і імёнамі па бацьку.

Наша сям'я

У нас дружная сям'я. Маці завуць____ ____, бацьку — ____ ____. Ёсць у мяне сястра _____ і брат _____. Мяне завуць ______. Наша прозвішча — ______.

29. Прачытайце тэкст. Растлумачце напісанне вялікай літары ў выдзеленых словах.

На беразе ***Заходняй Дзвіны*** стаіць старажытны ***Полацк***. Непадалёку ад яго вырас прыгожы горад хімікаў ***Наваполацк***.

На захадзе наша рэспубліка мяжуе з ***Польшчай***. Недалёка ад граніцы расце і прыгажэе ***Гродна***. На поўдзень ад ***Гродна*** стаіць прыгожы і зялёны ***Брэст***.

На высокіх берагах ***Сожа*** ўзвышаюцца заводы і фабрыкі ***Гомеля***. Пасля ***Мінска Гомель*** самы буйны горад рэспублікі.

На ўзбярэжжы ***Дняпра*** раскінуўся горад ***Магілёў***.

Выпішыце назвы беларускіх гарадоў у алфавітным парадку.

30. Разгадайце рэбусы. Дапоўніце сказ словамі, якія ў вас атрымаліся. Растлумачце іх правапіс.

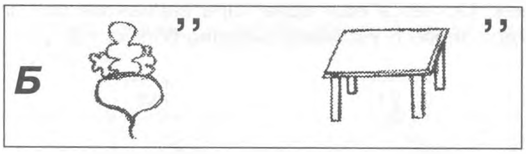

(Брэст)

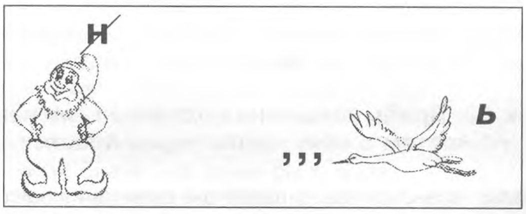

(Гомель)

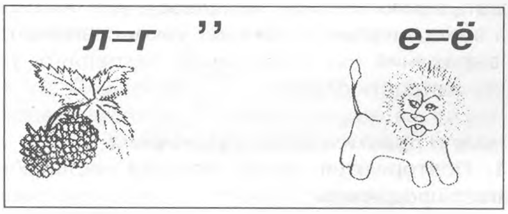

(Магілёў)

_____, _____, ______ — гарады Беларусі.

31. Прачытайце тэкст. Растлумачце, якія літары трэба ўставіць у словы.

Наша Беларусь

У (Б/б)еларусі многа прыгожых гарадоў. Вялікі прыгожы горад (М/м)інск. Вырас цудоўны горад (С/с)алігорск. Стаў прыгожым (П/п)олацк. На беразе (Д/д)няпра раскінуўся горад (М/м)агілёў.

Выпішыце назвы беларускіх гарадоў.

32. Прачытаце тэкст. Пры спісванні ўстаўце ў словы патрэбныя літары. Растлумачце іх правапіс.

Мінск

Горад (М/м)інск — сталіца (Б/б)еларусі. Галоўная вуліца горада — праспект (Н/н)езалежнасці. У (М/м)інску працякае рака (С/с)віслач. Наша школа знаходзіцца на вуліцы (К/к)рапоткіна.

33. Разгадайце рэбусы. Запішыце словы. Растлумачце іх правапіс.

1) Самае вялікае па плошчы возера Беларусі. *(Нарач.)*

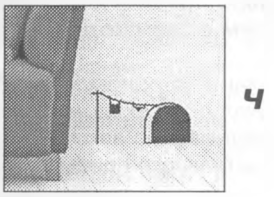

2) Самая вялікая рака Беларусі. *(Днепр.)*

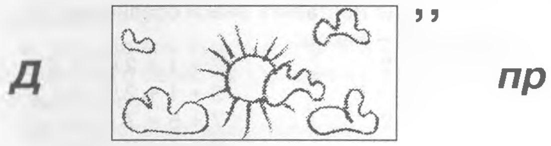

3) Самы старажытны горад Беларусі. *(Полацк.)*

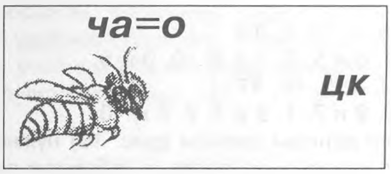

34. Складзіце ланцужок слоў. Кожнае наступнае слова павінна пачынацца з апошняй літары папярэдняга.

Назва горада — імя дзяўчынкі — імя хлопчыка — назва возера:

М......к — К.......а — А.......н — Н........ч

(Мінск — Кацярына — Антон — Нарач.)

Чаму словы неабходна запісаць з вялікай літары?

Н. М. Антановіч, *выкладчык кафедры беларускага і рускага мовазнаўства БДПУ*